

הסברים לפרק חשיבה מילולית 2

התשובות הנכונות:

15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
4	1	3	2	2	1	1	1	3	4	1	3	1	2	2

30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16
4	4	1	3	2	4	1	3	1	2	3	2	1	4	1

מילים וביטויים

1. התשובה הנכונה היא: (2).
פירוש הביטוי 'סר מרע' הוא: צדיק, מוסרי.
2. התשובה הנכונה היא: (2).
פירוש המילה 'מהדס' הוא: מדדה, הולך בחוסר יציבות.
3. התשובה הנכונה היא: (1).
פירוש המילה 'יצול' הוא: מוט בעגלה.
4. התשובה הנכונה היא: (3).
פירוש המילה 'ניחס' הוא: התחרט.

אנלוגיות

5. התשובה הנכונה היא: (1).
אמיר פירושו: צמרת. הקשר בין המילים: אמיר נמצא בראש העץ. שימו לב: בהגדרת הקשר התחלנו מהמילה השמאלית, נקפיד לעבוד כך גם בתשובות:
תשובה (1): פסגה נמצאת בראש ההר. יכול להתאים.

תשובה (2): נחשול הוא חלק מהים. **אמיר** הוא חלק מהעץ. תשובה זו מתאימה פחות מהקודמת, שכן מדובר לא סתם בחלק, אלא בחלק העליון. לא מתאים.

תשובה (3): ארובה נמצאת על גג הבית. **אמיר** נמצא בראש העץ. יכול להתאים.

תשובה (4): תל הוא גבעה מלאכותית. **אמיר** אינו עץ מלאכותי. לא מתאים.

אנו מתלבטים בין תשובות (1) ו-(3). ננסה להבין מה ההבדלים ביניהן, ולהחליט איזו מתאימה יותר. בשתייהן מדובר במשהו שנמצא למעלה, אולם הפסגה לא רק נמצאת על ההר, אלא היא חלק מההר – החלק העליון. מכאן שתשובה (1) מתאימה יותר, שכן האמיר הוא החלק העליון של העץ (ולא רק נמצא עליו).

6. התשובה הנכונה היא: (4).

סיכת ביטחון היא חפץ שבאמצעותו **מחברים** דברים. מתוך הגדרת המילה השנייה קיבלנו את הקשר בין המילים, ולכן אפשר לעבור לבדיקת התשובות. שימו לב: שינינו את ההטיה של המילה הראשונה בצמד, נקפיד לעבוד כך גם בתשובות:

תשובה (1): מיתר הוא דבר שפורטים עליו. **סיכת ביטחון** אינה דבר שמחברים אותו, אלא מחברים באמצעותו דברים אחרים (גם סיכת הביטחון עצמה מתחברת בתוך כך, אך המטרה היא לחבר דברים אחרים). לא מתאים.

תשובה (2): צמיג הוא דבר שמנפחים אותו כדי שניתן יהיה להשתמש בו. **סיכת ביטחון** אינה דבר שמחברים אותו כדי שניתן יהיה להשתמש בו (החיבור הוא כבר השימוש, ואילו ניפוח הצמיג הוא פעולה הקודמת לשימוש). לא מתאים.

תשובה (3): אריג הוא דבר שתופרים אותו כדי ליצור ממנו בגד. **סיכת ביטחון** אינה דבר שמחברים אותו כדי ליצור ממנו משהו. לא מתאים.

תשובה (4): הלואה היא דבר שבעזרתו **מממנים** דברים. מתאים.

7. התשובה הנכונה היא: (3).

שלולית פירושה בריכה קטנה של מים רדודים שהצטברו על הארץ. **היקוות** פירושה הצטברות או התאספות של מים. הקשר בין המילים: **היקוות** של מים עשויה ליצור **שלולית**. שימו לב: בהגדרת הקשר התחלנו מהמילה השמאלית, נקפיד לעבוד כך גם בתשובות:

תשובה (1): התנפצות של מים אינה יוצרת **גל** (הגל הוא זה שמתנפץ). לא מתאים.

תשובה (2): השקיה עם מים מסייעת **לצמח** לגדול, היא אינה יוצרת את הצמח. לא מתאים.

תשובה (3): קפיאה של מים יוצרת **קרח**. יכול להתאים.

תשובה (4): סכר נועד לעצור את הזרימה, שלולית לא נועדה לעצור את ההיקוות. לא מתאים.

8. התשובה הנכונה היא : (1).

התיש משהו פירושו עייף אותו. **לאות** היא עייפות. הקשר בין המילים : מי שה**תיש** אדם אחר גרם לאותו אדם **לאות**. שימו לב : יש כאן את זה שהתיש ואת זה שנגרמה לו לאות.

תשובה (1) : מי שה**ביס** (כלומר, ניצח) מישהו גרם לאותו אדם **מפלה** (כלומר, תבוסה). יכול להתאים.

תשובה (2) : מי ש**כלא** מישהו לקח מאותו אדם את ה**חופש** שלו. יש כאן ניגוד שלא היה קיים בצמד המקורי. לא מתאים.

תשובה (3) : מי ש**סיכל מזימה** גרם לכך שהיא לא תתבצע. יש כאן קשר ניגודי שלא היה בצמד המקורי. לא מתאים.

תשובה (4) : מי ש**תיעב** (כלומר, שנא) חש בעצמו **שנאה**. כאן זה אותו אדם, ובצמד המקורי אלו שני יצורים שונים. לא מתאים.

9. התשובה הנכונה היא : (1).

בוש פירושו מתבייש. גאווה היא ההפך מבושה. הקשר בין המילים : מי ש**בוש** חש ההפך **מגאווה**.

תשובה (1) : מי ש**חושק** חש ההפך **מסלידה**. יכול להתאים.

תשובה (2) : מי ש**עגום** חש **דכדוך**. חסר כאן הניגוד שהיה בצמד המקורי. לא מתאים.

תשובה (3) : מי ש**מאופק** חש **רצון**, אך אינו פועל על פיו. לא מתאים.

תשובה (4) : מה ש**משובש** דורש **תיקון**. לא מתאים.

10. התשובה הנכונה היא : (1).

שבריר הוא **חלק** קטן. בהגדרת המילה הראשונה קיבלנו את הקשר. נעבור לבדיקת התשובות :

תשובה (1) : **פשפש** הוא **שער** קטן. יכול להתאים.

תשובה (2) : **עלווה** היא כלל **העלים**. לא מתאים.

תשובה (3) : **סמטה** היא רחוב צדדי וצר. **שדרה** היא רחוב רחב עם עצים. הקשר בין המילים : **סמטה** ו**שדרה** שניהם רחובות, אך אחד רחב ומרכזי ואחד צר וצדדי, כלומר, יש להם מאפיינים שונים. לעומת זאת, **שבריר** וחלק הם בדיוק אותו דבר, וההבדל היחיד ביניהם הוא בגודל. לפיכך, התשובה מתאימה פחות מתשובה (1). לא מתאים.

תשובה (4) : **טיפה** היא כמות קטנה של **נוזל**. **שבריר** אינו כמות קטנה של חלק, אלא חלק קטן. לא מתאים.

החלפת אותיות

11. התשובה הנכונה היא : (2).
השלשה המתאימה היא פ.ר.ש.
12. התשובה הנכונה היא : (2).
השלשה המתאימה היא ח.ת.ל.
השלשה ח.מ.ר. מתאימה רק לתשובות (1) ו-(2).
13. התשובה הנכונה היא : (3).
השלשה המתאימה היא ש.ח.ר.
השלשה ע.ר.ב. מתאימה רק לתשובות (2) ו-(3).
14. התשובה הנכונה היא : (1).
השלשה המתאימה היא ג.ל.ל.
השלשה א.ב.ג. מתאימה רק לתשובות (1) ו-(4).

השלמת משפטים

15. התשובה הנכונה היא : (4).
בדרך כלל, תחנת הרדיו הזאת נותנת במה גם ללהקות לא מוכרות (כלומר, יש בתחנה גם להקות לא מוכרות), ולכן לא התפלאנו (כלומר, זה היה הגיוני) לשמוע בשידוריה ריאיון עם חברי להקת "צליל", שכל חבריה היו עד עתה עלומי שם (כלומר, ראינו להקה לא מוכרת).
16. התשובה הנכונה היא : (1).
שנים רבות נהגו היועצים הכלכליים השונים להרבות בוויכוחים עם המנכ"לית (כלומר, היועצים תמיד התווכחו איתה). השנה, כדי להקל על עצמה לקבל החלטות כרצונה, היא מינתה את דלמן, הידוע כוותרן (כלומר, היא מינתה מישהו שחשבה שלא יתווכח). מטרתה לא הושגה, שכן זמן קצר לאחר כניסתו לתפקיד התברר כי דלמן מרבה לחלוק על דעותיה של המנכ"לית (כלומר, זה לא הצליח כי הוא כן התווכח).
17. התשובה הנכונה היא : (4).
ממצאי המחקר שבו התגלו אנשים שחלו בגמלת אף שלא אכלו גזר (כלומר, אנשים לא אכלו גזר וחלו בגמלת) מפריכים את טענתו של קביליו, שלפיה הגורם היחיד למחלת הגמלת הוא אכילת גזר (כלומר, זה סותר את הטענה שרק גזר גורם לגמלת).

18. התשובה הנכונה היא : (1).

העובדה שרובין ואהרוני היו ידועים כיריבים מושבעים לא מנעה מהם לצאת יחדיו נגד התיאוריה בדבר מועד הקמתה של חומת מגידו (כלומר, **למרות שהם יריבים, הם שיתפו פעולה בנושא מסוים**). עמיתיהם, שלא ראו בכך סימן לעתיד לבוא (כלומר, **עמיתיהם חשבו שהם ימשיכו להיות יריבים**) הופתעו כשהשניים לא שבו להתנצח בסוגיות ארכיאולוגיות אחרות (כלומר, **לכן הופתעו כשהשניים לא התווכחו בנושאים אחרים**).

19. התשובה הנכונה היא : (2).

לדעתי, מעטים הסיכויים ששידורה של סדרת הטלוויזיה החדשה "עבודות אמנות" הוא רק משב רוח חולף במדיניות השידורים של הערוץ (כלומר, **שידור התכנית אינו עניין זמני בלבד**), שכן נראה כי הנהלת הערוץ מתעלמת לחלוטין מאחוזי הצפייה הנמוכים של תכנית זו (כלומר, **מתעלמים מכך שלא צופים בה**).

היגיון

20. התשובה הנכונה היא : (3).

נתונות שתי טענות, ומהצצה בתשובות אנו מבינים שעלינו לקבוע מה היחס ביניהן : האם אחת מהן נובעת מן האחרת, או שהן סותרות זו את זו. ובכן, ננתח את הטענות :
הטענה הראשונה היא כללית, ולפיה שמעון אינו מכבד את (כל) מי שמכבד את עצמו. הטענה השנייה מתארת מצב קיים : שמעון מכבד את עצמו. אם נצרף את שתי הטענות זו לזו, נגיע למצב שבו, **בעת ובעונה אחת, שמעון מכבד את עצמו** (כי כך נתון בטענה השנייה) וגם **שמעון לא מכבד את עצמו** (כי על-פי הטענה הראשונה הוא אינו מכבד את **כל** מי שמכבדים את עצמם, והוא הרי כלול בכל אלה שמכבדים את עצמם). זהו מצב של סתירה, ולכן תשובה (3) היא הנכונה.

21. התשובה הנכונה היא : (2).

לפנינו מוצג דו שיח בין מראיין כלשהו לפרופסור גל. המראיין אומר דבר מה, ואז שואל את פרופסור גל : " _____ , האם אז תשני את עמדתך בעניין?". מכאן אנו מסיקים שהמראיין תיאר תנאי מסוים, ושאל את פרופסור גל האם בתנאי זה היא תשנה את עמדתה בעניין מסוים. כדי לגלות מהו אותו תנאי (שמופיע בתשובה הנכונה) עלינו קודם לנתח את תשובתה של פרופסור גל. ובכן, הפרופסור גל משיבה למראיין : "גם אז תישאר עמדתי בעינה. שופטת בית המשפט העליון, שעדיין מכהנת בתפקידה, אינה יכולה להופיע בדרמה טלוויזיונית, תהא שעת השידור אשר תהא." נעצור כאן כדי לנתח את המידע הרב שקיבלנו. ראשית, למדנו שהתנאי החדש שהציג המראיין **לא משנה את עמדתה של פרופסור גל**; שנית, אנו מגלים שנושא הדיון הוא **האם ראוי ששופטת ביהמ"ש העליון תופיע בתכנית דרמה בטלוויזיה**;

והדבר החשוב כאן הוא שאנו מבינים מדבריה של פרופסור גל מה היה התנאי החדש שהציג המראיין. מן המלים "תהא שעת השידור אשר תהא", אנו מבינים שהמראיין שאל, האם הפרופסור גל סבורה שהשופטת כן יכולה להופיע בדרמה, אם הדרמה תשודר בשעה אחרת. פרופסור גל ענתה, שהיא סבורה שאסור לשופטת להופיע בדרמה, ולא משנה באיזו שעה הדרמה תשודר. התשובה המתאימה כאן היא (2), כי היא התשובה היחידה שמתייחסת לשינוי שעת השידור.

הערה: המשך דבריה של פרופסור גל אינו מתייחס באופן ישיר לשאלת המנחה, ולכן אינו יכול ללמד על שאלת המנחה. כאשר הפרופסור אומרת "יתרה מזאת", היא מתכוונת: "יש עניין נוסף שלא התייחסת אליו, ואני רוצה להוסיף אותו לדיון". מכאן אנו למדים, שהמנחה לא התייחס לשאלה באיזה ערוץ תשודר הדרמה.

22. התשובה הנכונה היא: (1).

לפנינו טענותיהם של שניים מתוך שלושה שודדי בנק, אשר ידוע לנו כי הן שקריות! לכל שודד היה תפקיד אחר בשוד, ואם נסתכל בתשובות נבין שאנו מתבקשים להסיק מי מהשודדים היה זה שפרץ את הדלת.

ננתח אפוא את דברי השודדים:

אם יובב טוען שהוא נהג ברכב (ונתון שהוא משקר), אזי יובב לא נהג ברכב.

אם אליהו טוען שהוא לא רוקן את הכספת (ונתון שהוא משקר), אזי אליהו פן רוקן את הכספת.

אם נצרף את שתי המסקנות שלנו: שאליהו הוא זה שרוקן את הכספת, ושיוובב לא נהג ברכב, נגלה שליוובב נשאר רק התפקיד של פריצת הדלת. תשובה (1) נכונה.

23. התשובה הנכונה היא: (3).

ליאת מספרת למיכל על חוק מסוים, ואילו מיכל אומרת לליאת שהיא טועה, ומביאה דוגמה כדי להוכיח את טעותה של ליאת. לפיכך, ננסה להבין את הטענה של ליאת, ולבדוק מי יכול להוות דוגמה נגדית לטענה זו, כלומר, דוגמה שמציגה אדם שסותר את הטענה. ליאת אומרת: "שום אדם אינו צנוע, אלא אם כן הוא חרוץ".

נחלק את הטענה לשני חלקים: אם שום אדם אינו צנוע, הרי שכל האנשים אינם צנועים. החלק השני של הטענה, המתחיל במלים "אלא אם", הוא מעין הסתייגות, שמציינת קבוצה שעליה הכלל שנאמר קודם לכן אינו מתקיים. כלומר, הטענה המלאה של ליאת היא:

כל האנשים אינם צנועים, אבל הכלל הזה לא חל על האנשים החרוצים.

מי יכול לסתור את הכלל? איש צנוע. מה שחשוב הוא גם שהאיש יהיה לא חרוץ, כי ליאת טוענת שהכלל אינו חל על אנשים חרוצים. אם הכלל לא חל על אנשים חרוצים, אזי אדם חרוץ אינו יכול לסתור את הכלל (כי יצור לא יכול לסתור כלל שלא חל עליו). נבדוק תשובות:

תשובה (1): אריק שהוא חרוץ וצנוע. אם אריק חרוץ, הוא אינו יכול לסתור את הכלל, משום שהכלל אינו חל על חרוצים. התשובה נפסלת.

תשובה (2): בני שהוא חרוץ אך אינו צנוע. אם בני חרוץ, הוא אינו יכול לסתור את הכלל, משום שהכלל אינו חל על אנשים חרוצים. **הערה חשובה:** ההסתייגות שמופיעה אחרי המילים "אלא אם", אינה קובעת מה חייבים לעשות האנשים החרוצים. ההסתייגות אינה קובעת שעל אנשים חרוצים חל הכלל ההפוך. כלומר, לא נובע מההסתייגות שאנשים חרוצים חייבים להיות דווקא כן צנועים, בשונה משאר האנשים. רק נאמר שהם אינם מחויבים להיות לא צנועים. מכאן, שאנשים חרוצים יכולים להיות צנועים ויכולים להיות לא צנועים. לסיכום: בני אינו סותר את הכלל של ליאת, והתשובה נפסלת.

תשובה (3): גולן שהוא צנוע אך אינו חרוץ. גולן אינו חרוץ, ולכן ההסתייגות לא חלה לגביו. לפי הכלל של ליאת הוא אמור להיות לא צנוע, אבל הוא דווקא כן צנוע! לכן הוא סותר את הכלל של ליאת, ויכול להוות דוגמה נגדית. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4): דודו שאינו חרוץ ואינו צנוע. דודו מקיים את הכלל של ליאת. ליאת אומרת שכל האנשים (חוץ מהחרוצים) אינם צנועים, ודודו אכן אינו חרוץ ואינו צנוע. התשובה נפסלת.

24. התשובה הנכונה היא: (1).

נבין את המסר מהמשל של דפנה, ואז נקשר אותו לדבריו של ליאור. כך נוכל להבין את כוונתה. ובכן, דפנה אומרת שבכל פקק תנועה מוצאים שוטר, אבל לא מסיקים מכך שהשוטר גרם לפקק. המסר מדבריה הוא שכאשר שתי תופעות מופיעות יחד, לעתים ברור איזו תופעה היא הסיבה, ואיזו תופעה היא התוצאה. ברור שלא השוטר גרם לפקק התנועה, אלא לאחר שנוצר פקק תנועה, נשלח שוטר כדי לעזור לשחרר אותו. בכך רומזת דפנה, שליאור החליף בין סיבה לתוצאה.

כעת ננסה לקשר זאת לדבריו של ליאור: ליאור אומר שבכל ערב שהוא חוזר הביתה ומוצא את בנו מדוכא, הוא מגלה שהבן בילה אצל דפנה. ליאור הסיק מכך שדפנה משפיעה לרעה על מצב רוחו.

אם נצרף למידע זה את טענתה של דפנה לגבי החלפה בין סיבה לתוצאה, נבין שדפנה מנסה לטעון שהקשר הסיבתי הפוך ממה שליאור מתאר: זה לא שהבן הופך למדוכא אחרי הביקור אצלה, אלא שבכל פעם שהוא מדוכא, הוא הולך לבקר אצלה. זה מה שנאמר בתשובה (1), ולכן זו התשובה הנכונה.

הבנת הנקרא

25. התשובה הנכונה היא: (4).

בשורות 5-7 נכתב: "...שורדות התכונות שעמדו במבחן הבררה הטבעית, כלומר סייעו לאורגניזם שנושא אותן לשרוד ולהותיר צאצאים..."

26. התשובה הנכונה היא : (2).
 בשורות 11-13 נכתב: "...נשיאת צבעי אזהרה היא תכונה מועילה. אך ככל שגדל שיעור החקיינים, גדל מספר הפעמים שבהן ציפורים אוכלות פרפרים הנושאים צבעי אזהרה ואינן ניזוקות מכך. ה"ידיעה" על כך מתפשטת, יעילות צבעי האזהרה פוחתת..."
27. התשובה הנכונה היא : (3).
 אנו מחפשים תשובה שמדגימה את הטענה, ולפיה תכנון מביא לצמצום האפשרויות לאפשרויות שהן יעילות מבחינת המתכנן. נבדוק את התשובות:
תשובה (1): היכולת לרוץ במהירות רבה התפתחה אצל הצבאים מפני שהיא אפשרה להם לחמוק מטורפיהם. זו דווקא דוגמה לתכונה שהתפתחה ללא כל תכנון. לא מתאים.
תשובה (2): מספרם של הפרפרים ה"חקיינים" פוחת כשיעילות צבעי האזהרה פוחתת. גם כאן מדובר בתהליך שקרה ללא כל תכנון. לא מתאים.
תשובה (3): בעבר עברו באירלנד לגדל בכל שדות תפוחי האדמה זן אחד של תפוחי אדמה, שהצטיין ביבול רב במיוחד. זו דוגמה לכך שתכנון (מה לגדל?) מביא לצמצום האפשרויות (גידלו רק זן אחד) לאלו שהן יעילות מבחינת המתכנן (הזן הצטיין ביבול רב). מתאים.
28. התשובה הנכונה היא : (1).
 בשורות 21-23 נכתב: "...שינוי מכוון במטען הגנטי של האורגניזם עלול להפך את שיווי המשקל העדין בינו לבין סביבתו, ואף ליצור תגובת שרשרת שאי-אפשר לצפותה מראש. אנשים שאינם שותפים לחשש זה מזכירים שהכנסת גורם ההכוונה לטבע החלה כבר מזמן, באמצעות הכלאת חיות בית". כלומר, לעומת אלו שחוששים מכך שלא ניתן לצפות מראש מה יהיו ההשלכות, אלו שאינם חוששים אומרים כי ההכוונה קיימת כבר מזמן (ואילו היו תוצאות מסוכנות לכך, כנראה שכבר היינו יודעים על זה).
29. התשובה הנכונה היא : (4).
 בשורות 23-24 נכתב: "ההכלאה אפשרה לתכונות הרצויות לאדם לשרוד ולהתעצם, משום שהן זכו להגנתו מפני הבררה הטבעית". בשורות 5-7 נכתב: "...שורדות התכונות שעמדו במבחן הבררה הטבעית, כלומר סייעו לאורגניזם שנושא אותן לשרוד ולהותיר צאצאים, וכך להגדיל את שכיחותן". כלומר, תכונות שאינן מסייעות לאורגניזם שנושא אותן לשרוד בסביבתו הטבעית (כמו התכונות שהאדם מטפח באמצעות הכלאה), עלולות היו להיעלם בשל הבררה הטבעית, ולכן זקוקות להגנת האדם כדי לשרוד.
30. התשובה הנכונה היא : (4).
 בשורות 15-16 נאמר כי: "...השונות הגנטית העצומה שנוצרת בשל אופי האבולוציה, לעולם לא הייתה מושגת באמצעות התכנון הקפדני שמציעה ההנדסה הגנטית".